БЕЛАРУС

ЦЭНТАУ 10 CENTS

Выдае Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне у З. Г. А. 405 Belmont Ave Brooklyn 7, N. Y.

Рэдагуе рэдакцыйная калегія. У рэдакцыйных справах зварочывацца:

L. Holak, 79 E. Str. apt. 7 New-York 35, N. Y.

У Адміністрацыйных справах зварочывацца: B. Daniluk, 325 E. 10 Str., apt. 7. New-York 29, N. Y.

Падпіска на год 2 дляры. Цана паасобніка 10 ц.

ЧАСАПІС БЕЛАРУСАУ У З. Г. А. BYELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE USA

Год II, № 2 (4) | 21 красавіка, 1951 г. | NEW YORK 29, N. Y. U. S. A. | April 21, 1951 | Vol. II, № 2 (4)

ШТО АДАБРАЛІ А ШТО ДАЛІ

Бальшавіцкія акупанты намагаюцца угаварыць цэламу сьвету, што свабоду і шчасьце Беларускаму Народу далі яны — бальшавікі. З усяе сілы, праз сваіх агентаў яны стараюцца заглушыць праўду сваёй бязсаромнай бальшавіцкай маною. Пагледзім-жа, што запраўды яны нам далі і што замест таго адабралі.

Калі пад націскам усіх паняволеных Масквою народаў разваліся ў 1917 г. расейская імпэрыя, гэтая турма народаў і на развалінах яе пачалі радзіцца вольныя дзяржавы прыгнечаных да гэтага часу народаў, дык незадоўга і Беларускі Народ прыслаў у Менск, з усіх куткоў Беларусі, аж 1872 сваіх выбраных прадстаўнікоў, каб вырашыць свой далейшы лёс.

Кангрэс гэты, што распачаўся 18 сьнежаня 1917 году у Менскім гарадзкім тэатры быў нятолькі найвялікшым зьездам у гісторыі Беларускага Народу, але быў таксама найвялікшым з усіх зьездаў, што адбываліся тады і у іншых народаў былой царскай імпэрыі.

Гэта быў запраўды усенародны беларускі кангрэс. Каля 80% дэлегатаў былі нашыя сяляне у кажухох, сьвітках, з торбамі за плячыма, найчасьцей у лапцях, рэшта былі вайскоўцы, настаўнікі, урадаўцы. Было праўда каля сотні і чужога, варожага Беларускаму Народу элементу, яны гутарылі парасейску і вялі бальшавіцкую прапаганду, але іх голас утапіўся у моры беларускай стыхіі.

Пасьля двох тыднёвай працы Беларускага Кангрэсу была прынятая пастанова аб стварэньні беларускай самастойнай дзяржавы, а таксама былі прыняты рад рэзалюцыяў аб гаспадарчым і сацыяльным ладзе беларускай дзяржавы, якія ляглі потым у аснову законаў Беларускай Народнай Рэспублікі.

У гэты-ж час у Маскве і Пётраградзе панавалі ўжо бальшавікі, якія хоць на словах распіналіся за народ, за уладу для народу, аднак пабачыўшы, што у Беларусі народ бяз ласкі бальшавікоў бярэ у свае рукі уладу, кінулі на Менск сыбірска-азяцкую дывізыю, каб разагнаць Беларускі Кангрэс.

30 сьнежаня 1917 года гэныя узброеныя да зубоў і напоеныя гарэлкай бальшавіцкія ваякі напалі на Кангрэс і з крыкамі "далоў буржуяў" — разагналі яго. Арышты і кроў параненых дэлегатаў паказалі навочна тую свабоду, якую несла бальшавіцкая улада беларусом. Пастаноўлена было не паддавацца. На наступны дзень дэлегаты сабраліся ізноў у менскім чыгуначным дэпо і пад абаронаю чыгуначнікаў прадаўжалі абрады. Тут-жа была выбраная Рада Рэспублікі у ліку 71 і Выканаўчы Камітэт Кангрэсу. Перад разьездам дэлегаты перадалі Радзе неабмежаныя паўнамацтвы усяго Беларускага Народу, аж да наступных вольных выбараў у Беларусі.

Бальшавіцкія войскі акупаваўшы Менск наводзілі свае савецкія "парадкі". Рада і Выканаўчы Камітэт Кангрэсу пераходзяць у падпольле.

У начы з 19 на 20 лютага 1918 году насельніцтва Менску пад правадырствам В. Захаркі (пазьнейшым прэзыдэнтам) і палкоўнікам К. Езавітавым уздымаюць паўстаньне і выганяюць бальшавікоў з Менску аж 90 вёрстваў на усход. Менск стаўся вольным ад чужацкіх наезьнікаў. Над будынкам Рады Рэспублікі разьвяваўся бел чырвона-белы сьцяг, сымбаль волі Беларускага Народу. 9 сакавіка 1918 г. Выканаўчы Камітэт апублікаваў наступную грамату:

Беларускі Народзе!

У часе сусьветнай вайны, што бурыць адны моцныя дзяржавы і аслабляе другія, абудзілася Беларусь да дзяржаўнага жыцьця. Пасьля вякоў няволі ізноў на увесь сьвет кажа Беларускі Народ аб тым, што ён жыве і будзе жыць. Вялікі Народны Збор — Усенародны Кангрэс 18-31 сьнежаня 1917 г. дбаючы аб долі Беларусі зацьвердзіў на яе землях рэспубліканскі лад. Выпаўняючы волю Зьезду і бароначы правы народу Выканаўчы Камітэт Рады Зьезду гэтак паста наўляе аб дзяржаўным устрою Беларусі і аб правох і вольнасьцях яе грамадзян і народаў:

1. Беларусь у рубяжох рассяленьня і лічбовай перавагі беларускага народу абвяшчаецца Беларускай Народнай Рэспублікай.

2. Аснаўныя законы Беларускай Народнай Рэспублікі зацьвердзіць Устаноўчы Сойм Беларусі, скліканы на асновах агульнага, роўнага, простага, патаемнага і прапарцыянальнага выбарчага права, не зважаючы на род, народнасьць ці рэлігію.

3. Да часу пакуль зьбярэцца Устаноўчы Сойм Беларусі, заканадаўчая улада у Беларускай Народнай Рэспубліцы належыць Радзе Усебеларускага Зьезду, дапоўненай прадстаўнікамі нацыянальных меншасьцяў Беларусі.

4. Выканаўчая і адміністратыўная улада у Беларускай Народнай Рэспубліцы належыць Народнаму Сэкрэтар'яту Бела

(Працяг на бал. 2-й)

ЗВОЛЬНЕНА МАКАРТУРА

Пастановай прэзыдэнта Трумана з дня 11 красавіка г. г. ген. Макартур зволынены са становішчаў галоўнакамандуючага сіламі АН у Карэі, шэфа амэрыканскіх акупацыйных сілаў у Японіі і галоўнакамандуючага усімі амэрыканскімі збройнымі сіламі да Далёкім Усходзе. На яго месца назначаны дагэтулішні камандзер 8-й амэрыканскай арміі у Карэі ген. М. Б. Рыджвэй.

Макартур ад пэўнага часу дамагаўся другога фронту ў Азіі з ужыцьцём для гэтай мэты нацыянальных збройных кітайскіх сілаў Чан-кай-шэка. Асабліва ягонае апошняе выступленьне ў гэтай справе выклікала абурэньне сярод дзяржаў АН, бяручых удзел у карэйскай вайне, асабліва Ангельшчыны й Францыі, прэса якіх амаль адкрыта дамагалася звальненьня Макартура. Гэтыя дзяржавы, як і сама Амэрыка, жадаюць лёкалізаваць карэйскую вайну. Паводле-ж словаў Трумана, дамаганьні Макартура насілі ў сабе зародышы пачатку трэцяй сусьветнай вайны.

Макартур, адзін з найбольшых палкаводцаў у гісторыі ЗША, што ня быў дома 14 гадоў, цьвердзіў, што лёс Эўропы вырашаецца у Азіі і будзе гэты лёс вырашаны, калі камуністы апануюць Азію. Ен у лістах да кангрэсмана Мартына, што былі чытаныя ў амэрыканскім кангрэсе, як і ў афіцыяльных асьветчаньнях выражаў думку, што карэйскай вайне ня будзе канца, пакольκі галоўная база даставаў камуністычных сілаў — чырвоны Кітай, будзе аставацца па-за засягам ваеннай дзейнасьці.

Прэзыдэнт Труман у тэлеграме да Макартура выразіў жаль, што ён змушаны прыняць так далёка ідучыя меры. Ведама, што ад даўжэйшага часу Макартур быў пад абстрэлам крытыкі іншых дзяржаў АН за яго палітычныя асьветчаньні, да якіх вайскоўцы ня ёсьць пакліканыя. Рэспубліканская партыя Амэрыкі, як і вялікая частка амэрыканскага грамадства падтрымлівала палітыку Макартура і прадугледзіцца, што адміністрацыя Трумана атрымае вялікі ўдар ад палкаводца й яго прыхільнікаў, які запрошаны зьявіцца дзеля справаздачы сваіх поглядаў перад кангрэсам.

БЕЛАРУСКІ ВЫДАВЕЦКІ ФОНД

Дзеля пашырэньня беларускага друкаванага слова, у Нью Ерку закладзена арганізацыя Беларускі Выдавецкі Фонд. Сябром гэтае арганізацыі можа быць кожная асоба, якая задэкляруе і будзе сплачываць штомесячную складку ў вышыні прынамсі аднаго даляра. Ніжэй зьмяшчаем заклік ураду Б. В. Ф. да беларускага грамадзянства.

Грамадзяне Беларусы!

Урад Беларускага Выдавецкага Фонду зварочваецца да Вас з заклікам падтрымаць гэтую арганізацыю. Уступайце у сябры Б. В. Ф., складайце ахвяры, закладайце аддзелы. Гэтым мы спрычынімся да пашырэньня беларускага друкаванага слова, гэтым мы уздымем прапаганду Беларускага Вызвольнага Руху. Няхай кожны сьведамы Беларус прынясе сваю магчымую ахвяру на агульную карысьць.

Заявы аб уступленьні у лік сяброў і ахвяры просім прысылаць на адрыс:

L. Trusevich
297 Stone Ave Brooklyn 12, N.Y.

Старшыня М. Міцкевіч
Сакратар Н. Арсеньнева
Скарбнік Л. Трусэвіч

У ПОШУКАХ ЛЕПШАГА ЗАУТРА

На маргінэсе 2-га Кангрэсу Б. А. Задзіночаньня

Мала на гэтай плянэце асталося шматкоў зямлі, дзе ня было-б беларусаў - выгнанцаў. У далёкай Аўстраліі і на Камчатцы, у Бразыліі і на Калыме, на марозных палях Сібіру і пад пякучым сонцам Марока — усюды, бадай у кажнай краіне можаш сяньня трапіць на зямляка з-над Нёмана, Сожы, Дняпра ці Дзьвіны. Папаўшы у зусім новыя, як-жа часта цяжкія й няспрыяльныя абставіны, усюды беларус стараецца неяк "уладзіцца" і утрымацца на бурлівай паверхні сучаснага жыцьця. Ці усюды роўна ён марыць аб укрыжаванай сваей Радзіме... Адно-ж у вольным сьвеце заходніх дэмакратыяў беларусу, як усялякаму іншаму, дадзена адна вялікая шанса: свабода спалучыць нязначныя сілы адзінак, каб у арганізаваным грамадзкім высілку магчы з большым посьпехам змагацца за існаваньне і, забясьпечыўшыся перад дэструкцыйнымі сіламі асяродзьдзя, кантынуаваць свае старыя народныя традыцыі, утрымаць духовую лучнасьць з Народам.

Сярод усіх тых краін, куды прычаліў гнаны сусьветнай бурай мяккцёвы човен беларуса-выгнанца, першае месца займаюць бязумоўна Злучаныя Штаты Паўночнае Амэрыкі. Бо куды-ж ехаў здавён-даўна наш дзед і прадзед за лепшаю доляй, за шчасьцем, як не ў Амэрыку? Тут ён знаходзіў тое, чаго не ставала яму на роднай зямельцы, якая мусіла жывіць і даваць прытулак чужакам-"правіцелям". Няма дзіва тады, што якраз тут і паўстала найвялікшае ў сьвеце скупішча беларускае эміграцыі, як старое, так і новае. Натуральным чынам тут стварыўся і мацуецца цэнтар беларускага грамадзка-палітычнага і культурнага жыцьця на чужыне. Бо новая беларуская эміграцыя, навучаная горкім лёсам старое, якая падпаўшы пад уплывы маскоўскае прапаганды па сяньняшні дзень туляецца па чужых панадворках, ня знаючы цяпла роднае хаткі, — ад самага пачатку шустра завіхнулася каля арганізацыйнае справы і сяньня, пасьля адноса кароткага пэрыяду станаўленьня і арганізацыйнае стабілізацыі, можа пахваліцца немалымі канкрэтнымі дасягненьнямі, як гэта паказаў 2-гі Кангрэс заснаванае ў 1949 годзе цэнтральнае нашае грамадзкае арганізацыі у ЗША — Беларуска - Амэрыканскага Задзіночаньня, Інк. На Кангрэсе, які меў месца ў Нью-Ерку і нарады якога працягнуліся два дні, 17 і 18-га лютага, былі рэпрэзэнтаваныя праз сваіх паўнамоцных дэлегатаў шматлікія аддзелы арганізацыі, якія шырока пазасноўваліся за апошні год у розных месцах ЗША, як: Кліўлэнд, Дэтройт, Спрінгфільд, Чыкага, Саўт-Рывэр, Бастон, Ньюарк, Бруклін, Джэрсі Сіты і інш. Усяго у Кангрэсе прыняло удзел 46 дэлегатаў са штатаў: Нью-Ерк, Нью-Джэрзі, Мэсачусэтс, Огайо, Ілінойс і Мічыген. Працу сваю Кангрэс пачаў з малебену, які адправіў у памешканьні Беларускае Хаткі а. Хв. Данілюк. Пасьля багаслужбы дэлегаты й шматлікія госьці пераехалі ў залю Прэм'ер Палас ў Брукліне, дзе й наступіла урачыстае адчыненьне Кангрэсу, якое правёў дасюлешні старшыня і адзін з заснавальнікаў арганізацыі інж. М. Гарошка. Пасьля прывітаньня гасьцей, сярод якіх быў карэспандэнт "Таймса" і галоўны рэдактар найстарэйшае славацкае газэты "Словак в Амэрікэ", былі прачытаныя старшынёю зьезду сп. др. А. Орсам шматлікія прывітаньні, у якіх беларусы з усіх канцоў сьвету горача віталі Кангрэс, як радасную й важную падзею ў жыцьці нашае эміграцыі. І так, сярод іншых былі там прывітаньні ад: Згуртаваньня Беларусаў у Вяліка-Брытаніі, Беларускіх Камбатантаў у Англіі і ў Бэльгіі, Саюзу Беларусаў Бэльгіі, Цэнтралі Беларускіх Студэнцкіх Арганізацыяў на Чужыне, Арганізацыі Беларускае Незалежніцкае Моладзі ў Францыі, Беларуска-Рэлігійнае Місіі ў Англіі і Францыі, Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Нямеччыне (прыйшло са спазьненьнем), Згуртаваньня Беларусаў у Аргентыне, Сусьветнага Аб'еднаньня Беларускае Эміграцыі і шмат ад драбнейшых арганізацыяў і асобных дзеячоў. Зь невялікім спазьненьнем прыйшло архіпастырскае благаслаўленьне для Кангрэсу ад Яго Прэасьвяшчэнства Япіскапа Васіля, які ў сардэчных словах вітаў і багаславіў працу Кангрэсу. За два дні напрукнае працы у сур'ёзнай і дзейнай атмасфэры зьезд разгледзіў і крытычна ацаніў характар і засяг дасюлешняе дзейнасьці арганізацыі ды распрацаваў дакладныя мерапрыемствы дзеля паглыбленьня і пашырэньня ўплываў арганізацыі сярод беларускае як новае, так і старое эміграцыі ды паляпшэньня мэтаду яе працы (зьмест рэзалюцыі падаецца на іншым месцы). Кангрэс выбраў новую Галоўную Управу Б.-А. Задзіночаньня у наступным складзе: інж. М. Гарошка — Старшыня, М. Тулейка — заст. старшыні, Я. Арцюх — сакратар, дац. М. Дарашэвіч — скарбнік, Я. Ніхаёнак — юльны сябра Управы, Наталья Арсеньнева — культурнаасьветны рэфэрэнт, др. А. Орса — рэфэрэнт моладзі, і інш.

На заканьчэньне Кангрэс прыняў пастанову аб наданьні ганаровага сяброўства Б.-А. З. А. Яго Экцэленцыі Прэзыдэнту М. Абрамчыку, Яго Высокапрэасьвяшчэнству Архіепіскапу БАПЦ Сергію, Яго Прэасьвяшчэнству Япіскапу Васілю і Яго Экцэленцыі Біскупу Сьлёскансу. Усім памянутым асабістасьцям Кангрэс выслаў

(Працяг на бал. 2-й)

ШТО АДАБРАЛІ А ШТО ДАЛІ

(Працяг з бал. 1-й)

рсі, які назначаецца Радаю зьезду і перад ёю нясе адказнасьць.

5. У рубяжох Беларускай Народнай Рэспублікі абвяшчаецца свабода слова, друку, сходаў, забастовак, хаўрусаў, бязмоўная свабода сумленьня, незачэпнасьць асобы і памешканьня.

6. У рубяжох Беларускай Народнай Рэспублікі усе народы маюць права на нацыянальна-персанальную аўтаномію, абвяшчаецца роўнае права усіх моваў народаў Беларусі.

7. У рубяжох Беларускай Народнай Рэспублікі права на прыватную уласнасьць на зямлю касуецца. Зямля перадаецца бяз выкупу тым, хто на ёй працуе сам. Лясы, вазёры й нутро зямлі абвяшчаюцца уласнасьцьцю Беларускай Народнай Рэспублікі.

8. У рубяжох Беларускай Народнай Рэспублікі устанаўляецца найбольш 8 гадзінны рабочы дзень.

Абвяшчаючы усе гэтыя правы і вольнасьці грамадзянаў і народаў, Беларускай Народнай Рэспублікі, Мы Выканаўчы Камітэт Рады Зьезду, абавязуемся пільнаваць законнага парадку жыцьця у Рэспубліцы, сьцерагчы інтэрэсаў усіх грамадзянаў і народаў Рэспублікі і аховываць правы і вольнасьці працоўнага народу, а таксама даложым усіх сілаў каб склікаць у найбліжэйшым часе Устаноўчы Сойм Беларусі.

Усіх верных сыноў Беларускай Зямлі клічам памагчы нам у цяжкой і адказнай нашай працы.

Выканаўчы Камітэт І-га Усебеларускага Зьезду.

Выдана у Менску 9 сакавіка 1918 году.

Дык вось якая гэта была буржуазная Беларусь, якой бальшавікі абвесцілі вайну і на заём якой бальшавікі потым сфабрыкавалі у Маскве 1. 1. 1919 г. Б. С. С. Р., а у 1920 годзе перасадзілі яе ў Менск.

Як-жа выглядае гэты маскоўскі падарунак беларусам — Б. С. С. Р.?

1. У Б. С. С. Р. Беларускі народ ня мае права абараняць цэласьці сваёй тэрыторыі. Граніцы Б. С. С. Р. выкроіваюць і перакроіваюць, так, як гэта выгодна крамлёўскаму палітбюро, дзеля чаго Б. С. С. Р. ніколі не абымала і не абымае усіх беларускіх земляў. Беласток і Белавескую пушчу бальшавікі аддалі палякам, старадаўнюю нашую сталіцу — Вільню летувісам, а Смаленск, Пскоў і шэраг іншых гарадоў узялі сабе — Расеі.

2. У Б. С. С. Р. беларусы пазбаўлены свабоды слова, друку, свабоды веравызнаньня, свабоды сходак, свабоды забастовак, свабоды зьмены працы і наагул усялякае свабоды. Дазволена хваліць (і то па наказу) Леніна, Сталіна і іншых ворагаў Беларускага Народу.

3. Аснаўныя законы Б. С. С. Р. прадукуюцца толькі ў Маскве, а не аснаўныя — маскоўскімі намесьнікамі ў Менску. Беларускі народ заганяецца на камуністычныя "выбары" — каб укінуць картку з выдрукаваным адзіным кандыдатам. Той хто ня пойдзе на гэткія выбары — рызыкуе арыштам, або высылкаю у Сібір. Дзеля гэтага у Б. С. С. Р. заўсёды прыймае у выбарах "галасуе" 99,99% усіх упраўненых да галасаваньня.

4. У Б. С. С. Р. зямля з народам перадана я у поўную собскасьць дзяржавы. Дзяржава зьяўляецца гаспадаром, а народ нявольнікам.

6. Прыватнае памешканьне грамадзяніна Б. С. С. Р. знаходзіцца ў поўным распараджаньні М. В. Д. (раней называнае НКВД). Паліцыя мае права у кожную хвіліну арыштаваць грамадзяніна Б. С. С. Р. і бяз усялякага суду пасласць яго у канцэнтрацыйны лягэр ці на "вольнае" жыцьцё у Сібір, а таксама адабраць дзяцей ад бацькоў. Растрэл грамадзяніна Б. С. С. Р. залежыць не ад суду, а ад законспіраванай тройкі, якая пастанаўляе аб растрэле нават ня бачыўшы абвінавачанага на тайным, завочным паседжаньні.

7. Завёўшы у Б. С. С. Р. гэткія нявольніцкія парадкі, тэрор і зьдзек у Б. С. С. Р., бальшавіцкія тыраны адгарадзілі Б. С. С. Р. ад цэлага цывілізаванага сьвету зялезнай заслонай, зачынілі яе граніцы для выезду і ўезду і прымушаюць беларускі народ крычаць аб шчасьлівым і райскім жыцьці у Савецкай Беларусі.

Дык вось што яны нам далі.

Атрымаўшы ад бальшавікоў гэны падарунак — Б. С. С. Р. беларусы дзеля гэтага змагаюцца з гэтай бальшавіцкай арганізацыяй усімі сіламі, каб на яе месцы рэстаўраваць Беларускую Народную Рэспубліку, якую стварыў сам сабе Беларускі Народ у 1917-1918 гадох.

Дзеля гэтага нетры беларускіх лясоў, як у Смаленшчыне, так і у Віленшчыне, поўняцца беларусамі, якія стуль вядуць гэраічнае змаганьне з бальшавіцка-расейскім акупантам, а беларуская эміграцыя на чале з экзыльным урадам Беларускай Народнай Рэспублікі вядзе змаганьне за граніцаю, за прызнаньне законных правоў Беларускага Народу да незалежнасьці.

ЯШЧЭ АБ ЯЛЦЕ

I.

7-га лютага г. г. мінула 6 год з дня падпісаньня ведамае умовы у Ялце.

Сяньняшнія, так непадобныя да ялцінскіх часоў, адносіны паміж дэмакратычным Захадам і Савецкім Саюзам, адносіны, што прывялі да парушэньня як з аднаго, так і з другога боку цэлага шэрагу пунктаў ялцінскае і падобных да яе умоваў, даюць падставу спадзявацца поўнага уневажненьня тае ці іншае умовы, або і наагул усіх іх разам узятых.

Вось-жа, выкарыстоўваючы гэтыя спрыяльныя палітычныя абставіны і навязваючы да юбілею ялцінскае умовы, Кангрэс Амэрыканскае Палёніі распачаў у ньюеркскай польскай газэце "Новы сьвят" энэргічную акцыю супроць гэтае умовы.

Азнаку магчымасьці зьмены становішча да гэтае умовы з боку ЗША бачыць Кангрэс Амэрыканскае Палёніі у ноце Ураду ЗША Савецкаму Саюзу, дзе, між іншым, сказана:

"Дэклярацыя гэтая (у Каіры) падобна як і іншыя дэклярацыі у Ялце і Патсдаме, была паводля думкі Ураду Злучаных Штатаў разумета так, што яна падлягае канчатковаму мірнаму палагоджаньню, якое ўлічыла-б усе іншыя важныя элемэнты". (Цытуем за "Новы сьвят" 9 студз. г. г.).

Канчатковае-ж гэтае палагоджаньне дагэтуль не наступіла.

У сваім камунікаце у прэсу Кангрэс Амэрыканскае Пал. ("Новы сьвят" 7. лют. г. г.) называе умову у Мюнхене 1938 г. і умову у Ялце у 1945 г. найбольш ганебнымі для дэмакратыі ўмовамі. Першая выклікала Другую Сусьветную Вайну, другая пагражае выклікаць трэйцюю. Сталася гэта, паводля камунікату, таму, што і ў адным і ў другім выпадку заходнія дэмакратыі пад націскам дыктатараў згадзіліся на усё, чаго гэтыя дыктатуры хацелі. "Чырвонаму медзьвядзю кінулі волю, зямлю і душу народаў — усе па што выцягваў свае крывавыя кіпцюры Сталін. Зроблена гэта пад адсутнасьць прадстаўнікоў гэтых краінаў. Без мандату, бяз права, без аўтарытэту вырашалася у Ялце, як раньней у Мюнхэне, жыцьце мільёнаў людзей, лёс старых краінаў" — гаворыцца ў камунікаце.

Адносіны нас — беларусаў — да ялцінскае умовы падобныя, бо яна, зацьвердзіўшы і на далей крывавае расейска-бальшавіцкае панаваньне над Усходняю Беларусьсю, кінула пад гэтае панаваньне Заходнюю Беларусь і таму, на першы пагляд, падобную акцыю заставалася-б толькі прывітаць, калі-б ня некаторыя "аднак" і аб гэтых засьцярогах я хачу тут сказаць.

Вось-жа, выступіўшы так шляхотна ў абароне польскага і іншых пакрыўджаных ялцінскаю умоваю народаў, камунікат далей кажа: "...ня прызнаем Ялты, гэтым самым ня прызнаем рабунку паловы Польшчы..."

І гэтаму няпрызнаньню "рабунку паловы Польшчы" г. зн. адлучэньню Зах. Беларусі і Зах. Украіны прысьвечаны шэраг даўгіх артыкулаў ("Новы сьвят" 9 лют., 5 лют. і 8 лютага г. г.). Чытаючы іх атрымоўваецца уражаньне, што Кангрэс Амэрыканскае Палёніі выступае супроць Ялты не таму, што яна фактычна пазбавіла незалежнасьці польскі народ улучыўшы яго ў сфэру уплываў СССР, а перадусім таму, што ў выніку яе ад Польшчы былі адлучаны няпольскія этнаграфічна Зах. Беларусь і Зах. Украіна. У нас гэта завуць "За дрэвамі і лесу ня бачыць".

Каб ня быць абвінавачанымі у дэмагогіі возьмем факты. У артыкуле "На ялтаньскон рочніцэн" ("Н. сьв." 9 лют.) чытаем: "ужо пара сказаць польскаму народу, што Амэрыка ня хоча ўцісьнуць яго ў цесных межах ад Буга да Варты, пазбаўляючы паловы перадваеннага абшару на ўсходзе і заходніх земляў, здабытых на аснове нібы "тымчасовага" абяцаньня у Патсдаме".

У артыкуле "Ялта в організацыі народув з'едночоных", аўтар выліваe жаль, што ў Тэгэране і Ялце у якасьці дэлегатаў былі прадстаўнікі "рэспублікі біалорускіей" і "рэпублікі украіньскіей" (гэтак і піша у чужаслове), а "жэчыпосполітэй польскіей" (ні у чужаслове ні бяз яго) ня было.

У артыкуле "Земе зрабованэ Польсцэ яко "істинно рускіе" улегаён шыбкіей советызацыі" (Н. сьв." 5 лют.) чытаем, што каб зацерці польскія уплывы на землях адлучаных ад Польшчы, палякаў адтуль масава высяляюць, але ня гледзячы на гэта польскія ўплывы там яшчэ моцныя і гэтаму трэба заўдзячаць факт, што на Зах. Беларусі адбываецца толькі калектывізацыя, у той час як на усходзе адбываецца ужо збуйняньне калгасаў.

І урэшце, каб падвесьці этнаграфічную базу пад польскія пратэнзіі на усходзе у артыкуле "Ілю полякув жые на земях одэрваных пжэз Росьен" ("Н. сьв." — 8 лют.) аўтар цытуе падлікі нейкага д-ра Скжыпка зь якіх вынікае, што з Зах. Беларусі і Зах. Украіны былі вывезены 1,5 міліенау палякау, а засталося там яшчэ 1 міліен. Зрэштай, пацяшае Скжыпэк, беларусоў і украінцаў бальшавікі шмат вывезьлі ў Сібір і пасьля новае вайны, пакуль яны змораныя і зьнясіленыя пасьпеюць вярнуцца, дык палякі, што выехаўшы на захад у Польшчу знайходзяцца ў лепшых абставінах, хутчэй зьявяцца на землях Зах. Беларусі і Зах. Украіны і першыя зоймуць гэтыя землі.

З вышэйцытаванымі аргумантамі сьмешна дыскутаваць — зь іх проста робіцца адпаведныя выснаўкі на будучыню. Узровень-жа іхны найлепей характарызуе дамаганьне ад Амэрыкі дапамагчы захаваць занятыя нямецкія землі на захадзе з аднačасным патрабаваньнем звароту заграбленых калісь а сяньня адабраных іншым грабежнікам таксама няпольскіх земляў на ўсходзе. Даволі гатэнтоцкая этыка: калі я зьеу Самба, дык гэта добра, а калі Самба зьеу мяне, дык гэта дрэнь". Або цынічныя разьлікі Скжыпка на тое, што пакуль зьнясіленыя ахвяры бальшавізму — беларусы і украінцы зьвернуцца з далекіх канцлягероў, дык іхныя землі пасьпеюць заняць прыбылыя з захаду палякі.

Самае-ж сумнае ў гэтым ўсім ёсьць тое, што падобнымі аргумантамі абгрунтоуваецца па трэба уневажненьня ялцінскае умовы (?!) і пры гэтым жангліруецца гучнымі словамі аб міжнароднай маралі, справядлівасьці і волі народаў.

Ці пры ўжываньні падобнае аргумантацыі Кангрэс Амэрыканскае Палёніі асягне пастаўленую мэту — вельмі сумліўна, затое з упэўненасьцю можна сказаць, што вынікі былі-б беспараўнаньня лепшыя, калі-б галоўным лёзунгам у іхным змаганьні за ануляваньне "Ялты" было, як падказвае здаровая логіка, напраўленне крыуды, зробленае ялцінскаю умоваю польскаму народу — зварот ягонае незалежнасьці на ягоных этнаграфічных землях паміж Вартаю і Бугам.

М. Падгорны

У ПОШУКАХ ЛЕПШАГА ЗАЎТРА

(Працяг з бал. 1-й)

адпаведныя граматы. На імя Прэзыдэнта ЗША Г. С. Трумэна, губэрнатара штату Нью-Ерк Т. Дуі і бургомістра гор. Нью-Ерку Імпэлітэры таксама былі высланыя адпаведныя прывітаньні, на якія пазьней атрыманыя былі вельмі сардэчныя падзякі.

І так, як гэта пераважна ў Беларусаў бывае, без асаблівага шуму і пустой дурасьці, але з запраўднай беларускай зацятасьцю у працы ціхай, але станоўкай і сьведамай свае мэты, Беларуска - Амэрыканскае Задзіночаньне у ЗША ідзе упе рад па цярністым шляху ў пошуках лепшага заўтра, якое Беларус мусіць здабыць сабе роўна тут на чужыне, як і там на дарагой Бацькаўшчыне нашай.

ГОЛАС ПРАЎДЫ

Хаця частка амэрыканскага грамадзянства, тэндэнцыйна паінфармаваная расейцамі, гаворыць часамі аб народах Расеі у такім сэнсе, як гаворыцца аб народах пражываючых у Злучаных Дзяржавах Амэрыкі, аднак трэба сказаць, што з узрост там зацікаўленьня праблемамі Усходу Эўропы, што раз больш спатыкаецца выказываньняў, якія выяўляюць бачаньне Савецкага Саюзу ўжо не праз расейскія, але праз амэрыканскія акуляры.

У апошні час трэба адзначыць выступленьне Леанарда Сноў, які у журнале "Сайн" выказывае глыбокае зразуменьне Усходня Эўрапэйскай праблемы. Спадар Сноў піша, паміж іншым наступнае:

"Палова з 200,000,000 жыхарства Савецкага Саюзу жадае адкінуць усялякія вязы, што лучаць яго з Масквою. Злучаныя Дзяржавы Амэрыкі павінны падтрымаць іх усялякім магчымым спосабам. Савецкі Саюз зьяуляецца фэдэрацыяй шматлікіх нацыяў і плямёнаў, з пасярод якіх расейцы найвялікшыя. Гэтая фэдэрацыя зьяуляецца аднак не дабравольнай, а прымусова зробленай Расейцамі. Сорак мільёнаў Украінцаў і дзесяць мільёнаў Беларусоў рожняцца ад расейцаў у такой меры, як швэды ад немцаў, пяцьдзесяць мільёнаў іншых народаў у сталінскай імпэрыі рожняцца ад расейцаў натолькі, колькі рожняцца Кітайцы ад Французаў. Антырасейскія меншасьці Савецкага Саюзу паступова аб'ядноўваюцца праз тайныя кантакты і прыгатаўляюцца да паўстаньня."

У далейшых вывадах Сноў дамагаецца, каб Амэрыка узьняла акцыю у справе права самаазначэньня меншасьцяў Савецкага Саюзу, каб праз гэта узьняць іхныя надзеі і здабыць іх сымпатыю падчас халоднай вайны і здабыць іхнае актыўнае супрацоуніцтва з момантам пачатку праўдзівае вайны.

Свой артыкул Сноў заканчвае сьцьверджаньнем: "Калі наш народ выкажа свае зразуменьне і дасьць падтрымку ў справе самаазначэньня меншасьцяў, што жывуць у Савецкім Саюзе, дык гэтая лінія выбраная Вашынгтонам будзе адзіна правільнай."

Мы цалкам згодныя са Спадаром Сноў, што наймацнейшай зброяй супроць Крэмля зьяуляецца не атамная бомба ці навачасныя самалёты, але агульнае паўстаньне усіх паняволеных народаў. Мы нязгодныя толькі з тым, што аўтар лічыць, што трэба даць падтрымку у справе самаазначэньня народаў у Савецкім Саюзе, бо народы гэтыя самаазначыліся ужо больш 30 гадоў таму і з таго часу вядуць з расейцамі змаганьне. Трэба толькі даць падтрыманьне існуючым ужо дзяржаўным экзільным цэнтрам гэтых народаў і ідучы на Усход мець выразную і яўную праграму — падзелу расейска бальшавіцкай імпэрыі на яе складовыя часткі. Тады на Усходзе Амэрыка ня будзе мець цяжкасьцяў.

Г.

НЕ ЧАКАЮЧЫ КАНЦА

У нумары 1 (4) зарубежніцкай газэты "Беларуская Трыбуна" зьмешчаны артыкул С. Ляднінскага пад загалоўкам "На суд беларускай грамадзкасьці". Хаця артыкул яшчэ не закончаны, аднак думкі выражаныя ў ужо апублікаванай частцы дазваляюць прадбачыць якое будзе заканчэньне атрыкулу і дзеля гэтага дазваляю сабе на некалькі зацемак у сувязі з гэтым артыкулам. Тэзы аўтара наступныя:

1) Грамадзкая і палітычная актыўнасьць масаў выкліканая нутрана грамадзкім змаганьнем;

2) Рожніцы ў інтэрэсах і становішчы няўхільна твораць рожніцы ў сьведамасьці і гэтыя рожніцы дзеляць людзей на клясы;

3) Арганізаваная еднасьць у сацыяльным змаганьні гэта партыя.

Перагледзім цяпер па чарзе тэзы аўтара: Разьвіваючы думку выражаную ў першай тэзе аўтар піша: "Практычна вядома, што нутранаграмадзкая барацьба народжана рознымі і між іншым нацыянальнымі і сацыяльнымі разьліччамі між народамі і ў нутры кожнага народу". Паводле аўтара нутрыграмадзкае змаганьне выклікана нацыянальнымі і сацыяльнымі рожніцамі ў нутры кожнага народу. Вельмі шкода, што аўтар не разьвіў далей сваей думкі аб тым што такое народ, бо ў народзе ў уяўленьні аутара існуюць яшчэ нацыянальныя рожніцы, а гэтакое ўяўленьне яўна пярэчыць да гэтага часу прынятым азначэньням народу.

Памінаючы няяснасьці ў выражэньні думкі усе гэта мае цалкам выразную мэту: адвярнуць увагу грамадзянства ад небясьпекаў, што паграажаюць звонку, але за тое розьвярнуць змаганьне ў нутры, абяцаючы за гэта ўзрост актыўнасьці. За рэалізацыю гэтай думкі кожны з нашых суседзяў бязумоўна будзе зарубежнікам вельмі ўдзячны.

Тэза другая таксама ня новая. Гэта размазаньне ведамага выказываньня Леніна: "Бытие определяет сознание."

Тэза трэцяя гэта сьведамае упрашчэньне складаных грамадзкіх зьявішчаў і звожаньне усяго да аднае сацыяльнае прычыны. Для падмацаваньня сваей тэзы аўтар паклікаецца на партыі ў Амэрыцы, Англіі, Францыі, Нямеччыне і гд., зусім не прымаючыся тым, што якраз аналіза партыйнасьці ў гэтых краінах запярэчывае цьверджаньню аўтара. Возьмем пару прыкладаў. Запраўды было-бы цікава даведацца ад аўтара якую клясу рэпрэзэнтуе ў Злучаных Дзяржавах Амэрыкі рэспубліканская партыя, а якую дэмакратычная. Цікава таксама было-бы пачуць колькі клясаў рэпрэзэнтуюць тыя 20 партыяў, што існуюць цяпер у Нямеччыне. Цікава было-бы пачуць ці рабочы, які належыць да сацыялістычнай партыі, належыць да іншай клясы, чым рабочы, што належыць да хрысьціянска-дэмакратычнай.

Мы не займаліся-б гэтымі вывадамі аўтара, каб ня тое, што ўсе аўтаравыя тэзы зьяўляюцца адначасова аснаўнымі догматамі савецкага веравызнаньня і крыніцы натхненьня аўтара можна знайсьці ў кажным падручніку савецкай палітграматы. Праўда, марксыстаўская дагматыка абавязывае марксыстаў ня толькі сталінскага кірунку, але тым ня менш можна з цэлай пэўнасьцяй сьцьвердзіць, што цэлае разважаньне выразна ідзе па лініі марксыстаўскай дагматыкі.

Не адмаўляем нікому права быць марксыстым, але цікавае ў гэтым што іншае: ніводная з партыяў пералічаных аўтарам, не апіраецца у сваей праграме на навуцы Маркса. Міма волі паўстае пытаньне: ад чый гэ-ж імя прапагуецца марксызм?

Паколькі марксыстаўская схема разважаньня добра ведамая, дык можна спрабаваць сказаць, што будзе ў заканчэньні артыкулу.

У далейшым цягу артыкулу аўтар падзеліць усе пералічаныя ім партыі на дзьве групы: групу партыяў сялянска-рабочых і групу партыяў, што рэпрэзэнтуюць інтэрэсы капіталістаў, абшарнікаў. Пра банкіраў з Уол Стрыту аўтар хіба пісаць пабаіцца. Да групы партыяў сялянска-рабочых аўтар залічыць усе зарубежніцкія групоўкі, уключна з уласаўцамі, а да другой групы залічыць усе незалежніцкія групоўкі. Мэтаю аўтара будзе давесьці, што зарубежніцтва і ягоная частка — ўласаўшчына, зьяўляюцца выразіцелямі волі сялянаў і рабочых, а незалежніцкія групоўкі — гэта абшарнікі і капіталісты.

Адным словам нічога новага. Гэта старая ўжо не марксыцкая, а проста бальшавіцкая песьня, што беларуская нацыянальная справа гэта інтрыга капіталістаў і абшарнікаў.

Ужытая аўтарам мэтода памахаць перад далейшай шкоднай працай аліўкавай галінкай, таксама ня новая. Гэтая мэтода ўвесь час ужываецца расейцамі на міжнародным форуме і трэба сказаць з лепшымі вынікамі, чым асягне аўтар, бо нам гэтыя мэтоды даўно ведамыя.

В. Мікалаеня

ПАДЗЯКА

З даручэньня Прэзыдыюму 2-га Кангрэсу Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня ў ЗША складаю гэтай дарогай сардэчную падзяку ўсім арганізацыям і асобам, якія прыслалі Кангрэсу прывітаньні й пажаданьні.

Др. Аляксандар Орса
І-шы Старшыня Кангрэсу

ЗНАЙШЛІ

Як падаюць "Известия" ў Вільні, у архіве Летувіскае Акадэміі Навукаў знойдзены неапублікаваныя вершы Янкі Купалы і Якуба Коласа і цэлы рад вартасных кнігаў на беларускай мове.

Там-жа падана, што у гэтым-жа архіве знойдзеныя дакумэнты сабраныя адвакатам Т. Врублеускім, у справе суду над лейтэнантам Шмітам, якога адв. Врублеўскі бараніў у 1906 годзе.

У сувязі з гэтай зацемкай мімаволі успамінаецца, што перад вайною у Вільні ня было прауда Летувіскае Акадэміі Навукаў, але быў затое Беларускі Музэй імя Івана Луцкевіча у якім знаходзіліся вышэй падаыя творы нашых паэтаў і была бібліатэка імя Т. Врублеўскага, які перадаў тэстамэнтам усю сваю бібліатэку нашаму сталічнаму гораду, разам з усімі архіўнага характару матар'яламі адносна працэсаў палітычнага характару, у якіх ен выступаў, як абаронца. Такія знаходкі, аб якіх паведамляе газэта, на Захадзе, называюцца інакш.

ХРЫСТОС ВАСКРОС!

Галоўная Рада Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня гэтым віншуе ўсіх сяброў арганізацыі з радасным Сьвятам Вялікадня, Сьвятам Хрыстова Уваскрашэньня. Хай-жа гэты Вялікі Дзень замацуе ў сэрцах Вашых сьвятую веру ў нямінучае ўваскрашэньне падняволнага Народу нашага, у канчатковую перамогу праўды над злом і аблудаю.

ХРЫСТОС ВАСКРОС!

НЕ ДЗЕЛЯ АДКАЗУ

У адказ на мой артыкул у апошнім нумары "Беларуса", пра падтрымліваньне украінцамі летувіскіх прэтэнсіяў да беларускае Вільні, у украінскай газэце "Національна Трибуна" зьявілася зацемка пад загалокам " Не задля полеміки". У гэтай зацемцы пасьля выказаньня думкі, што мой артыкул зьяуляецца у першую чаргу шкодны для беларускай эміграцыі, аутар зацемкі — І. В. піша:

"Аўтар вышэйазначанага артыкулу, дае да зразуменьня, што украінскія рэальныя палітыкі недзе і калісьці ўмешваліся у спрэчкі паміж Беларусяй і Летувай аб межах. Ня ведаем такіх выпадкаў, а як бы ведалі пра іх дык асудзілі-б іх".

Я бачу, што я павінен папоўніць свой папярэдні артыкул заклікам да супрацоўнікаў "Нацыянальнай Трыбуны" аб чытаньні і украінскай прэсы. Каб ня быць галаслоўным падаю: "Українське Слово", Парыж. Нумар 476. У артыкуле пад загалоўкам: "Польські апетити" сказана: ...лендонскія бывальцы... по сабепанску ўжо у Лёндане азброіваюцца на рабунак **летувіскае** Вільні...

Газэта "Вільне Слово", ворган Украінскай Сацыялістычнай Партыі, ў нумары другім, у артыкуле "Донцов і Русов віталі гэн. Андэрса" падае наступнае: "Там гэн. Андэрс выступіў з прамоваю у якой давод зіў, што заходнія землі Украіны з местам Львоў і **летувіскія** землі з местам Вільня маюць належаць да Польшчы". У гэтым артыкуле аўтар нават пасовываецца да фальшаваньня словаў Андэрса, бо Андэрс напэўна пра летувіскую Вільню не гаварыў. Толькі дамо сягоньня. Калі "Нацыянальная Трыбуна" асудзіць, згодна са сваім запэуненьнем, дык будзем ей і далей падаваць матар'ял да асуджываньня. Чакаем.

Трэба зазначыць, што сама Нацыянальная Трыбуна у нумары 8 падае, што гэн. Андэрс дамагауся для будучай Польшчы украінскага Львова і беларуска-**летувіскай** Вільні. Мы вельмі удзячны Нацыянальнай Трыбуне за ласкавае дапушчэньне нас да паловы нашае собскасьці, але ці-ж гэта не пацьвярджае папярэдняга артыкулу. Сумляваюся ці чытаньне украінскай прэсы прычыніцца да узмацаваньня прыязьні паміж нашымі народамі, а я якраз імкнуся да гэтага, праз зліквідаваньне непаразумленьняў, калі ясна гэта магчыма для украінцаў.

В. Мікалаеня

З ВАРАГАУ У ГРЭКІ

Пасьля чатырохгадовага разьбіваньня беларускае справы, у супалцы з Расейскай Зарубежнай Царквою, найвышэйшы савет зарубежнікаў — прэзыдыюм пленуму і калегія БЦР — пастанавілі увайсьці пад апеку грэцкае царквы. Гэта есьць натуральны вынік палажэньня у якім аказалася сама Расейская Зарубежная Царква, якая у наследак разсяленьня перамешчаных асобаў, згубіла амаль усе свае прыходы і цяпер мусіць прасіцца і шукаць прытулку для сваіх безработных сьвятароў у іншых мясцовых цэркваў. Епіскапскія мантыі і тытулы Расейскай Зарубежнай Царквы ужо не памогуць нашым зарубежнікам у падкопываньні беларускіх арганізацыяў перад ІРО і амэрыканскімі акупацыйнымі уладамі, як гэта было у Нямеччыне. Дзеля гэтага зарубежнікі здрадзілі сваіх апякуноў — зарубежны епіскапат і адкалоліся ад іх, таксама як чатыры гады таму гэты епіскапат адкалоўся ад беларускага грамадзтва. Практычна новы крок зарубежнікаў ня мае значаньня для беларускага грамадзянства, бо стварае толькі у Саўт Рывэры прыход для аднаго сьвятара. Для беларускае справы асьветчаньне зарубежнікаў азначае іх намер далейшага шкоджаньня і разьбіваньня беларускага руху і Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальнай Царквы; намер далейшага бадзяньня па чужых задворках. Цяжкая доля прымакоў: з адных прымоў у другія. **Ч.**

ДА ЗЬЕЗДУ

У сувязі з тым, што у газэце "Беларуская Трыбуна" № 1 (4) падана, што у зарубежніцкім зьезьдзе, які адбыўся 11 лютага у Саўт Рывэры, прынялі удзел прадстаўнікі Беларускай Нацыянальнай Рады у Чыкага, мы выясьнілі наступнае. Ані на паседжаньнях ураду, ані на агульных сходах Беларускай Нацыянальнай Рады у Чыкаго ніколі на парадку дня ня было справы прыйманьня удзелу у зарубежніцкім зьезьдзе у Саўт Рывэры. Урад не падпісваў таксама ніякага паунамочча на рэпрэзэнтаваньне яго у Саўт Рывэры ...і ня ведае хто яго рэпрэзэнтаваў у Саўт Рывэры.

БЕЛАРУСЫ!
СКЛАДАЙЦЕ АХВЯРЫ НА БЕЛАРУСКУЮ ПРЭСУ!
ПАДТРЫМЛІВАЙЦЕ СВАЕ НАЦЫЯНАЛЬНЫЯ АРГАНІЗАЦЫІ!

ЗАМЕСТ РЭЦЭНЗЫІ

Расейскія палітыкі клапоцяцца. Вайна на носе! Хутка гатоў паляцець да гары капытамі крамлёўскі дыктатар, а тады што? Трэ' быць гатовым! А то ўся матушка Расея распаўзецца па часьцінах, на кавалачкі, а тады і не зьбярэш. Трэба думаць.

Вось-жа і думаюць. Есьць гэтакі борзопісец расейскі І. Байкалов. Выдаў ён кніжыцу ад імя "Российского национального Освободительного Движения" пад шмат гаворачым загалоўкам: "Программа мероприятий на переходный период", а ў кніжыцы залатыя думкі усіх расейскіх палітыкаў: белых, чорных і чырвоных, а іменна: як утрымаць у цэласьці расейскую турму народаў, ці як кажа аўтар (праграма) для барацьбы з цэнтра бежнымі тэндэнцыямі. З гэтай мэтай неабходна, кажа аўтар, стварыць моцны і аўтарытэтны цэнтральны ўрад і зьяўляецца зусім нямінучым зьяўленьне да часнага вышэйшага кіраўніка, які будзе расейскім вытварам Наполеона Банапарта.

Бачылі іх! Аб другім Сталіне ці Гітлеры сягоньня гаварыць не выпадае, а хто-ж утры мае народы, што рвуцца з расейскай турмы, як не крывавая дыктатура на чале з дыктатарам — расейскім Банапартам!

Улічваючы дасьветчаньні расейскай "смути" аўтар цьвердзіць аб неабходнасьці дачы вышэйшаму кіраўніку неабмежаных паўнамоцтваў.

Далей аўтар абгаварывае неабходныя мерапрыемствы ў галіне мясцовых самаўрадаў, гаворачы: "у рэспубліканскія, краёвыя і абласныя цэнтры будуць адразу-ж выпраўленыя самалётамі вызначаныя галоўнакамандуючым арміі, асобыя упоўнаважаныя з вельмі шырокімі правамі, дзеля увядзеньня адміністрацыйнага і грамадзкага парадку", ..."а калі гэта будзе неабходным у гэтыя цэнтры, таксама на самалётах, будуць накіраваныя і вайсковыя аддзелы".

Адным словам першая рэч гэта новы "вождь" — дыктатар, а тады самалётамі асобыя упоўнаважаныя, разам з аддзеламі ахраннікаў у рэспублікі і вобласьці "нацменов". У Менск, Кіеў, у Тбілісі...

Расправа была-б кароткай! Усім сэпаратыстам паводле традыцыі кулю ў патыліцу і "Союз Свободных Народов России" быў-бы гатовы.

Але не падумайце, што гэта не дэмакратыя. Нічога падобнага. Вось: "Трэба дазволіць функцыянаваньне усяго 5 партыяў: рабочай, сялянскай, нацыянал-дэмакратычнай, для гарадзкой буржуазыі, манархістычнай і хрысьціянска-дэмакратычнай".

Гэтулькі для расейскага народу, але не забытыя і іншыя.

"Апрача таго ў усіх нацыянальных рэспубліках павінны быць дазволеныя па аднэй партыі для кожнай рэспублікі, партыі, якая будзе прадстаўляць спэцыфічныя нацыянальныя інтэрэсы насельніцтва гэтых рэспублікаў..."

Вось толькі цікава хто прыкладам з нашых лапалізаў заслужыў-бы на ласку стацца гэтым "асобым упоўнаважаным" Масквы у "освобожденном" на нова Менску.

Ці "белорусс" Верболовскій з "Православного Белоруса", ці нясл аўны Пэрпэтуй ці іншы падобны?

Кніжыца, як бачым, зусім цікавая, вартая прачытаньня для усіх Беларусоў, Украінцаў, Грузінаў і іншых нацменаў.

Спадар Байкалов чалавек чэсны, нічога у сена не заварачывае: "Верховный Правитель" з неабмежаванымі правамі, вайсковыя аддзелы і асобыя упоўнаважаныя ў нацыянальных рэспубліках і ўвядзеньне адміністрацыйнага і грамадзкага парадку пры помачы штыхоў гэтых аддзелаў.

Ясна і зразумела. Ну а што-ж мы на гэта?

Сустрэнем! Сустрэнем так, што не паздаровіцца. Не памогуць і самалёты і ахранныя аддзелы. Сустрэне Беларускі Народ крэмлеўскіх упоўнаважаных і высака паднясе — пад самыя вулічныя лятарні. Спрабуйце.

Я. Сыманчук

25 САКАВІКА У НЬЮ ЕРКУ

У гэтым годзе сьвяткаваньне 25 Сакавіка адбылося у Нью Ерку вельмі урачыста.

Пасьля малебену адпраўленага у Беларускай Хатцы айцом Данілюком, у спэцыяльна нанятай вялікай залі сабралося у сьвяточным настроі больш 300 асобаў. Акадэмію адчыніў старшыня БАЗА інж. М. Гарошка, які у кароткай прамове адцеміў значаньне Сьвята. Пасьля прамовы спадара старшыні выступалі з прывітаньнямі прадстаўнікі славацкага і казацкага народаў, а таксама былі адчытаныя прысланыя прывітаньні, паміж іншым ад епіскапа Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальнай Царквы Васіля, гэнэральнага консуля Летувы і гэн. консуля Эстоніі.

Пасьля прывітаньняў зьмястоўны рэфэрат прачытаў рэд. А. Адамовіч, які паміж іншым адзначаў зьбежнасьці у дэклярацыі Амэрыканскай Незалежнасьці і з Устаўнай Грамаце.

У мастацкай частцы акадэміі выступаў мяшаны хор пад кіраўніцтвам сп. камп. А. Каптуровіча, які у даволі кароткі час патрапіў паставіць хор. Апрача цэлага мяшанага хору выступалі яшчэ са складу хору жаночае трыо і дзявочы ансамбль.

У вокальнай частцы выступала добра ведамая беларускаму грамадзянству опэрная артыстка Барбара Вержбаловіч, якая як заўсёды зьбірала буру воплескаў. Сабраныя былі таксама сьветкамі першага выступу на беларускім грунце опэрнай артысткі Надзеі Гродэ. Прыгожы голас і выгляд спаткаўся з авацыйным спатканьнем сабраных. Трэба таксама адзначыць добрую беларускую вымову спадарыні Гродэ. Маем надзею, што будзем яшчэ ня раз бачыць і чуць сп. Гродэ на беларускіх імпрэзах.

З асабліва цёплым прыёмам спаткалася мэлёдэклямацыя у мастацкім выкананьні сп. Натальлі Кушаль. Аутарамі гэтае мэлёдэклямацыі пад назовам: "Ен прыйдзе гэты дзень" зьяўляюцца сп. п. Арсеньнева і сп. камп. М. Куліковіч. Пры фортэп'яне кампазытар М. Куліковіч. Большасьць песьняў сьпяваных на акадэміі была у ягонай мастацкай апрацоўцы.

З дэклямацыямі выступалі сп. і сп. Каляды і Сп. Каханоўская.

Учасьніцы хору выступалі у народных строях. Нажаль пры браньні галавы былі не ўласьцівыя беларускаму народнаму строю, часткова вышываныя нават колерамі не ужыванымі у беларускай народнай вышыўцы, як зялёным і фіялетавым. Не пасуюць таксама да беларускага народнага строю завушніцы партарыканскага тыпу, што мелі некаторыя спадарыні.

Арганізатарам акадэміі і учасьнікам належыцца ад беларускага грамадзянства падзяка.

ІЗ СКАУЦКАГА ЖЫЦЬЦЯ У НЮ ЕРКУ

Дня 17 сакавіка 1951 г. у Беларускай Хатцы, адбылася цэрэмонія заснаваньня Першай Беларускай Скаўцкай Групы ў Нью Ерку. Усё патрэбнае для легалізацыі групы было зьдзейснена на працягу колькі тыдняў. Апеку над скаўцкаю групаю прыняло на сябе Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне ў ЗГА, стварыўся Камітэт адказны за працу групы, які даручыў вясьці яе скаўтмайстру М. Тулейку.

У праграму цэрэмоній увайшлі: прачытаньне Скаўцкага Права і Прысягі, скаўцкія і нацыянальныя песьні, прамовы прадстаўнікоў і гасьцей, уручэньне групе "чартару" і скаўцкіх легітымацыяў, раздача ліляек. Асабліва сымбалічным мамэнтам цэрэмоній было ўручэньне групе беларускага скаўцкага сьцягу, што быў перавезены із Нямеччыны ў ЗГА. Апякун беларускіх скаўтаў, Сп. Гэнэрал Ф. Кушэль, які ўручаў групе сьцяг, горача заклікаў беларускіх скаўтаў годна ісьці далей па скаўцкім шляху пад старым і пачэсным беларускім скаўцкім сьцягам. На заканчэньне цэрэмоній, скаўты паказалі прысутным у колькі гульнях, як яны ўмеюць памятаць тое, што бачаць, як яны ўмеюць разгадваць "што сталася" паводле сьлядоў і г. д.

Прысутныя, прадстаўнік амэрыканскіх скаўцкіх уладаў, Скаўцкі Камітэт, бацькі, госьці і скаўты вынясьлі із цэрэмоній заснаваньня Першай Беларускай Скаўцкай Групы у Нью Ерку як найлепшае ўражаньне, а ўспамін з удала праведзенай ўрачыстасьці астанецца у ўдзельнікаў яе назаўседы. Напагатове!

Аустралія

29 студзеня у Аустраліі адбыліся сьвяткаваньні 50 угодкаў аб'еднаньня усіх тэрыторыяў. У сувязі з гэтым адбыліся усюды маніфэстацыі у якіх прыймалі удзел і новыя аўстралійцы, былыя ДП. Кожная нацыя йшла асобнай групай са сваім нацыянальным штандарам. У адным з гарадоў выбралі па аднэй прадстаўнічцы ад кожнай нацыі і везьлі іх на удэкараваным самаходзе, седзячых пад штандарамі сваіх краінаў. Беларускай прадстаўнічкай была сп. Сіткоуская. Аустралійцы выказывалі вялікае заінтэрэсаваньне гэтымі групамі і рабілі шмат фатаграфіяў. **В.**

Саўт Рывэр

Зарганізаваны у маі 1950 году Саўт-Рывэрскі аддзел БАЗА стала павялічваецца. З шаснаццацёх закладчыкаў колькасьць сяброў аддзелу ўзрасла ў канцы 1950 да 38 сяброў, а на пачатку новага году дасягае ужо поўсотні. Апрача жыхараў Саўт-Рывэру да аддзелу належаць і Беларусы з блізкага Нью-Брансвігу.

Дзейнасьць мясцовага аддзелу БАЗА абмяжовывалася, амаль выключна, арганізацыйнай і фінансавай галінай. У гэтай апошняй аддзел у Саўт-Рывэры можа пахваліцца значнымі асягненьнямі. Апрача сяброўскіх складкаў, сябры сабралі на рожныя мэты суму 443 доляраў. З гэтае сумы прыпадае 28 даляраў на падтрымку беларускіх радыё перадачаў у Чыкаго, 97 даляраў на падтрымку беларускіх газэтаў (Бацькаўшчына, Беларускі Эмігрант, Беларус), 17 даляраў на дапамогу цэнтралі БАЗА, 147 даляраў на сяброўскую узаема дапамогу, 104 д. на пакрыцьцё выдаткаў Прэзыдэнта Рады БНР і 40 д. на калядныя падарункі перамяшчэнцам у Нямеччыне і Аўстрыі.

Чыкаго

Дня 4 лютага заснаваны скауцкі круг пад назовам "Пагоня". Кіраўніком кругу зьяўляецца а. Захаркевіч, сакратаром І. Пілецкая, скарбнікам М. Кучура і скаўтмайстрам В. Пануцэвіч.

Лювэн, Бэльгія

Беларускае Студэнскае Згуртаваньне налічывае у гэтым годзе 29 асобаў. На агульным сходзе Беларускага Студэнскага Згуртаваньня старшынею быу выбраны сп. М. Жылік, заступнікам старшыні — Ч. Кукель, сакратаром В. Шчэцька, скарбнікам У. Цьвірка і вольным сябраю Я. Запруднік. Беларускае Студэнскае Згуртаваньне годна рэпрэзэнтуе беларускую справу у Бэльгіі.

Лювэн Бэльгія. У Бэльгіі паўстау цэлы рад аддзелаў Арганізацыі Беларускіх Камбатантаў. У канцы мінулага году быў скліканы першы агульны зьезд, на якім быў выбраны сталы урад. Старшынею быу выбраны сп. Т. Цімафейчык.

АГЛЯД ВЫДАНЬНЯЎ

"Новае жыцьцё" Нр. 6 Сыднэй, Аўстралія.

Часопіс выражае сваю радасьць, што ў Аустралію прыехаў епіскап Расейскай Зарубежнай Царквы, для абслужываньня зарубежнікаў. Часопіс выражае далей свае незадаваленьне з таго, што газэта Бацькаўшчына выступае з абаронаю нашых правоў супроць летувісаў і украінцаў. Даведываемся таксама з часопісу, што ў складзе ураду зарубежніцкага Беларускага Аб'еднаньня у Аўстраліі, што выдае гэты часопіс, адбылася зьмена, бо на месца выбыўшага з ураду сп. Раманоўскага у склад ураду увайшоў былы кандыдат сп. Малецкі.

"Веда" Нр. 1 Навукова-літаратурны часапіс. Выдае Крывіцкае (Беларускае) Навуковае Таварыства Ф. Скарыны.

Часапіс зьмяшчае цэнны артыкул сп. др. Я. Станкевіча пра беларускае слоўніцтва у расейскім слоўніку В. Даля. Апрача артыкулу др. Станкевіча у часопісе зьмешчана хроніка Таварыства і цалком непатрэбна зацемка пра вайну у Карэі, бо навуковы часопіс не прызначаны для зьмяшчаньня вестак з бягучых палітычных ці вайсковых падзеяў.

"Бацькаўшчына" Нр. 65. Нямеччына.

У грунтоўным артыкуле пад загалоўкам: Неабаснаваныя прэтэнсіі, газэта даказывае усю бязпадстаўнасьць польскіх прэтэнсіяў на беларускія землі і прапануе зарганізаваць Беларуска-Украінскі Саюз Абароны Земляў Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. Газэта цалком слушна выступае супроць таго, каб да гэтае акцыі прыцягіваць і летувісаў, дзеля таго што палякі не прэтэндуюць на летувіскую тэрыторыю, а летувіскія прэтэнсіі да Віленшчыны і Вільні зьяўляюцца толькі недасьпелым пладом летувіскіх імпэрыялістычных хаценьняў.

"Беларуская Трыбуна" Нр. 3. Злуч. Дзяржавы Амэрыкі.

З карэспандэнцыі сп. Часлава Найдзюка даведываемся, што летувісы гатовы падтрымліваць тыя народы, якія ня думаюць і ня імкнуцца пасягаць пасьля свайго вызваленьня на не свае землі. Ведаючы, што летувісы лічаць Віленшчыну і Вільню сваімі, дазволім сабе спытацца спадара Часлава Найдзюка:

Як Вам ня сорамна?

"Зьніч" Нр. 2-7. Рым. Беларускі рымска-каталіцкі часопіс. Зьмест каталіцка рэлігійны. Як дадатак да часопісу далучаны пераклад твору Г. Сенкевіча Кво вадіс?, а да апошняга нумару пераклад Эвангельльля.

"Вольнае Слова" № 4-5 (13-14)

Бюлетэнь Саюзу Беларускіх Журналістых. Часапіс зьмяшчае цікавы матар'ял пра беларускую партызанскую прэсу. Таксама трэба адзначыць цікавы артыкул пра ангельскае часапісьменства. Часопіс прызначаны толькі для сяброў С. Б. Ж.

Патрыёт № 1 (6) Англія.

Зьмяшчае вельмі цікавую перапіску рэдакцыі з Р. Астроўскім. Нажаль няма адказу на іх сп. Астроўскага, ды відаць іх і наагул ня было. З матар'ялаў часопісу відаць, што зарубежнікі бязпадстаўна закідаючы крывічом палёнафільства самыя падтрымліваюць епіскапа Польскай Праваслаунай Царквы паляка Саву. Часопіс зьмясьціў дэкларацыю Беларускай Народнай Грамады і слушныя крытычныя зацемкі да гэтай дэкляраціі. Праўдападобна дзеля нястачы месца рэдакцыя аграніч ылася толькі некалькіма зацемкамі, хаця іх можна даць да кожнага пункту.

Сп. Асіпчык слушна заналізаваў асьветчаньне БЦР у царкоўных справах, даказаўшы, што Бог карае зарубежнікаў адняўшы ім розум.

Цікава было-б пачуць ці групка, што гуртуецца каля "Патрыёта" уважае, што яе нешта дзеліць ад арганізацыяў Б. Н. Р.?

REFUGEE INTERVIEW PROJECT
HARVARD UNIVERSITY

ЗВАРОТ ДА НОВАЕ ЭМІГРАЦЫІ

Гарвардзкі Унівэрсытэт распачаў усебаковае студыяваньне савецкае запраўднасьці шляхам апытаньня калішніх савецкіх грамадзянаў. Гэтае дасьледваньне мае на мэце азнаёміць амэрыканскую грамадзкасьць із запраўдным станам рэчаў у Савецкім Саюзе. Ясная рэч, што самай лепшай крыніцай вестак аб тым, як жыве жыхарства Савецкага Саюзу і як папраўдзе функцыянуе савецкі лад, ёсьць сьветчаньне людзей, што нарадзіліся і пражылі большую частку свайго сьвядомага жыцьця ў СССР.

З гэтаю мэтай Гарвардзкі Унівэрсытэт адчыняе свой аддзел у Нью-Ерку, дзе ягоныя прадстаўнікі апытаюць азначаную колькасьць асоб, уцекачоў із Савецкага Саюзу, што жывуць у Нью-Ерку й ваколіцы.

Спадзяемся, што новая эміграцыя дацэніць вялікую вагу заініцыяванага намі дасьледваньня і ахвотна пойдзе нам насустрач у гэтай вялікай і важнай справе.

Апытаньні будуць вясьціся індывідуальна, прычым у пратаколах прозьвішча апытванага фігураваць ня будзе. Нам важна адно, каб чалавек, зь якім мы будзем гутарыць, быў навочным сьветкам таго, аб чым будзе нам апавядаць.

Час затрачаны на інтэрв'ю, а таксама затраты на падарожжы — будуць аплочаны.

Аб сваім жаданьні даць патрэбныя для дасьледваньня весткі прашу паведаміць пісьмова, па ангельску або й на роднай мове, на наступны адрас:

Dr. I. D. London, Director
Harvard Refugee Interview Project
216 West 100 Street
New York 25, N. Y.

Тое-сее

Сабраліся аднойчы сябры ЗБК каля украінскага народнага дому ў Торонто, каб у нанятым імі пакоі зрабіць пробу танцаў, што мелі ставіць на канцэрце. Дзьвяры дому былі зачыненыя. Пасьля назойлівага стуканьня дзьвяры адчыніліся, а выхіліўшаяся лысая галава заявіла, што сяньня пакой заняты, што іхныя дзеці робяць пробу і што: "калі-б ваш прэзыдэнт быў ласкавы перад тым скамунікавацца з нашым прэзыдэнтам і ваш прэзыдэнт паведаміў нашага прэзыдэнта аб вашай пробе і наш прэзыдэнт даў вашаму прэзыдэнту згоду на такую пробу сяньня, то наш прэзыдэнт цяпер ня меў-бы нічога супраць каб ваш прэзыдэнт разам з вамі зрабіў пробу"...

***

Жыхар ЗША, нейкі містар Бош, быў страшэнна пакрыўджаны. Справа ў тым, што ягомасьць Бош з жонкаю й сынам выбраўся пад апекаю аднэй з экскурсыйных кампаніяў на прагулку ў Рым, дзе яму абяцалі ўсялякія дарожныя й жыльлёвыя выгады. Ані таго, ані другога ня было, а што найгорш, нават не пабачыў Папу Рымскага. Узлаваны містар аскардзіў ашуканскую кампанію на 10.000 даляраў.

***

Як падала адна з радыёстанцыяў, нейкая пані Сасноўская зажадала разводу са сваім мужам па той прычыне, што муж кажнай раніцы будзіць яе а пятай гадзіне... сьвістам чайніка, калі грэе сабе каву на сьнеданьне. Суд прызнаў ёй абсалютную слушнасьць і ўдзяліў разводу.

***

Адзін з высокіх урадоўцаў міністэрства замежных справаў ЗША заявіў, што праз радыёстанцыю "Голас Амэрыкі" патрэбна давесьці расейцам, што Амэрыка ня хоча разьдзелу расейскай імпэрыі, каб гэтым самым зьяднаць сабе сымпатыі расейскага народу. Адначасна, заявіў прадбачлівы палітык, успомнім расейцам, што Амэрыка ніколі да гэтага ня імкнулася, а наадварот: што амэрыканцы ўспамагалі грашыма маладую савецкую дзяржаву і што за часы першай і другой пяцігодкаў дзьве траціны прамысловасьці за Уралам былі пабудаваны дзякуючы амэрыканскай дапамозе й спэцыялістам.

Маладзец, містар палітык!

Успамяні толькі яшчэ, што многа амэрыканскіх інжынераў атрымала маскоўскія ордэны за пабудову "Днепрагэсу", Чэлябінскага і Сьвярдлоўскага камбінатаў, што прадукуюць цяпер танкі й гарматы, якія пасылаюць у Карэю. Не забудзься дадаць, што ў часе вайны між двума эўрапэйскімі бандытамі й рабаўнікамі — Гітлерам і Сталіным Амэрыка дала Расеі матар'ялаў на адзінаццаць міліярдаў даляраў, якіх не атрымала дагэтуль і не атрымае ніколі. Паабяцай, што аддасьцё Карэю, усю Азію, рэшткі небаракі Эўропы, пасьля ўсю Амэрыку з яе гадзіньнікамі й аўтамі (бо нарабаваныя ў Эўропе ўжо паламаліся) — тады напэўна "ўблагатварыцца" расейцаў.